

Projekt

z dnia 4 września 2012 r.

Zatwierdzony przez

**UCHWAŁA NR
RADY MIASTA RYBNIKA**

z dnia 2012 r.

**w sprawie: przyjęcia Miejskiego Programu Przeciwdziałania Przemocy i Ochrony Ofiar Przemocy
w Rodzinie na lata 2012-2015**

Na podstawie:

- art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity Dz. U. z 2001 r. Nr 142, poz. 1591 ze zm.),
- art. 6 ust. 2 pkt 1 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180, poz. 1493 ze zm.),
- części II załącznika nr 1 do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 28 grudnia 2010 r. w sprawie Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego (Dz. U. z 2011 r. Nr 24, poz. 128)

na wniosek Prezydenta Miasta, po zaopiniowaniu przez Komisję Zdrowia i Pomocy Społecznej

**Rada Miasta Rybnika
uchwala:**

§ 1. Przyjąć "Miejski Program Przeciwdziałania Przemocy i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2012-2015", w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Załącznik Nr 1 do Uchwały Nr

Rady Miasta Rybnika

z dnia.....2012 r.

Miejski Program Przeciwdziałania Przemocy i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2012-2015.

I. WPROWADZENIE.

Przemoc w rodzinie dzięki coraz nowszym regulacjom prawnym oraz zmianom społecznym staje się problemem znacznie bardziej dostrzeganym. Poszerza się oferta pomocy instytucjonalnej dla rodzin dotkniętych przemocą, a także zwiększa się świadomość społeczeństwa w tym obszarze.

Zgodnie z definicją zawartą w ustawie z dnia 29 lipca 2005 roku *o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie* przemoc zdefiniowana jest jako „jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny i innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących, a w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodująca szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołująca cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą”. Tak skonstruowana definicja przemocy daje pełny obraz tego zjawiska, nakreśla jego przejawy, a także wytycza obszary oddziaływania instytucji w zakresie przeciwdziałania przemocy i reagowania na jej występowanie.

Ustawa ta nakłada również na gminy obowiązek tworzenia i realizacji gminnego programu przeciwdziałania przemocy w rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie, który obok prowadzonego poradnictwa, zapewnienia osobom krzywdzonym miejsc w ośrodkach wsparcia oraz pracy zespołu interdyscyplinarnego, ma być elementem sprawnego systemu przeciwdziałania przemocy na poziomie gminy.

W Rybniku od dawna działają podmioty realizujące w ramach swoich kompetencji założenia ustawy *o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie*. Dzięki ich dotychczasowemu funkcjonowaniu można nakreślić statystycznie obszar występowania zjawiska przemocy w rodzinach mieszkańców Rybnika.

Z danych Komendy Miejskiej Policji w Rybniku wynika, że w 2011 roku w ramach procedury „Niebieskiej Karty” przeprowadzono 2865 interwencji domowych i sporządzono 387 „Niebieskich Kart”. W wyniku tych działań wszczęto 174 postępowania o znęcanie się nad rodziną.

Dane pochodzące z Sądu Rejonowego w Rybniku pokazują, że 15% spośród wszystkich dozorowanych spraw, czyli około 200, to dozory w związku z wyrokiem za znęcanie się nad rodziną. Ponadto, przemoc stwierdzono w 65 rodzinach objętych nadzorem kuratora rodzinnego.

Ośrodek Interwencji Kryzysowej i Psychoterapii w Rybniku w ubiegłym roku udzielił pomocy 188 osobom, z których 156 doświadczały przemocy, a 32 stosowały przemoc wobec członków swoich rodzin. W schronisku „Przytulisko” dla kobiet i kobiet z dziećmi mieszkały 63 osoby doznające przemocy.

W ramach Zespołu ds. Przemocy, działającego w Ośrodku Pomocy Społecznej w Rybniku, w 2011 roku przyjęto 565 zgłoszeń, dotyczących stosowania przemocy domowej w 495 rodzinach. Tak jak w innych instytucjach dominowały zgłoszenia, dotyczące przemocy względem współmałżonka lub partnera, a jej świadkami bywały dzieci. Na przestrzeni lat zaobserwować można również tendencję do ujawniania przemocy stosowanej przez dorosłe dzieci względem starszych wiekiem rodziców.

Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Rybniku jest kolejną instytucją zaangażowaną w przeciwdziałanie przemocy poprzez realizację zadań wynikających z ustawy *o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi*. Przemoc domowa jest w znacznej mierze związana z nadużywaniem alkoholu. Z danych Ośrodka Pomocy Społecznej w Rybniku wynika, że w około 85% rodzin dotkniętych przemocą występuje problem alkoholowy.

Wszystkie przedstawione dane pokazują, że problem przemocy dotyka również mieszkańców Rybnika.

Miejski Program Przeciwdziałania Przemocy i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2012-2015, zwany dalej „programem”, jest programem operacyjnym *Strategii Polityki Społecznej dla Miasta Rybnika na lata 2009-2015*, przyjętej Uchwałą Nr 489/XXXV/2009 Rady Miasta Rybnika z dnia 21 stycznia 2009 roku.

Niniejszy program jest nie tylko wypełnieniem woli ustawodawcy, ale przede wszystkim odpowiada na potrzeby mieszkańców Rybnika i pracowników podmiotów zaangażowanych w realizację zadań związanych z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie oraz rozwiązywaniem problemów rodzących się w następstwie przemocy.

Ponadto w programie przewidziano działania mające na celu zapobieganie zjawisku powstawania przemocy w rodzinie, w szkole i środowisku lokalnym. Tego typu działania przyczynią się do promocji zdrowia psychicznego i zapobiegania zaburzeniom psychicznym.

Podstawę prawną opracowania programu stanowi:

- ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. Nr 180, poz. 1493 ze zm.);
- ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tekst jednolity Dz. U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1362 ze zm.);
- ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (tekst jednolity Dz. U. z 2007 r. Nr 70, poz. 473 ze zm.);
- ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. Nr 149, poz. 887 ze zm.);
- ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tekst jednolity Dz. U. Nr 142, poz. 1591 ze zm.);
- rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 28 grudnia 2010 r. w sprawie Narodowego Programu Ochrony Zdrowia Psychicznego (Dz. U. z 2011 r. Nr 24, poz. 128).

Program uwzględnia rekomendacje zawarte w Krajowym Programie Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, przyjętym Uchwałą Rady Ministrów Nr 162/2006 Rady Ministrów z dnia 25 września 2006 roku.

Zadania programu będą realizowane przy udziale środków finansowych pochodzących z budżetu Miasta, budżetu państwa oraz innych źródeł finansowania.

Adresatami programu są:

- osoby doświadczające przemocy,
- osoby stosujące przemoc,
- świadkowie przemocy, w szczególności dzieci w rodzinach dotkniętych przemocą,
- mieszkańcy Rybnika - w wymiarze profilaktycznym,
- osoby fizyczne i prawne, realizujące zadania na rzecz przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Realizatorami programu są:

- Urząd Miasta Rybnika,
- Zespół Interdyscyplinarny w Rybniku,
- jednostki organizacyjne Miasta Rybnika,
- Ośrodek Pomocy Społecznej w Rybniku,
- Ośrodek Interwencji Kryzysowej i Psychoterapii w Rybniku,
- placówki opiekuńczo-wychowawcze, w tym Zespół Ognisk Wychowawczych w Rybniku,
- placówki wsparcia dziennego,
- Środowiskowy Dom Samopomocy „Cogito Noster” w Rybniku,
- Ośrodek Rodzinnej Pieczy Zastępczej w Rybniku,

- Komenda Miejska Policji w Rybniku,
- Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Rybniku,
- Sąd Rejonowy w Rybniku, w tym zespoły kuratorskiej służby sądowej,
- placówki oświatowe, w tym Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Rybniku,
- Prokuratura Rejonowa w Rybniku,
- podmioty prowadzące działalność leczniczą, w szczególności jednostki realizujące zadania z zakresu leczenia uzależnień i pomocy psychologicznej,
- organizacje pozarządowe i inne podmioty prowadzące działalność pożytku publicznego w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

II. Misja, obszar działania, cele operacyjne, cele szczegółowe, planowane działania i wskaźniki monitoringu.

1. Na podstawie zapisów *Strategii Polityki Społecznej dla Miasta Rybnika na lata 2009-2015* za misję programu przyjmuje się:

Tworzenie zintegrowanego systemu wsparcia, sprzyjającego rozwojowi społecznemu Rybnika i jego mieszkańców oraz przeciwdziałanie marginalizacji i wykluczeniu społecznemu.

2. Obszar działania: Profilaktyka i przeciwdziałanie przemocy w rodzinie.

3. Cele operacyjne programu:

- 1) zwiększenie skuteczności pomocy osobom doświadczającym przemocy w rodzinie,
- 2) rozszerzenie zasięgu działań skierowanych do osób stosujących przemoc,
- 3) prowadzenie działań wspierających świadków przemocy domowej, a w szczególności dzieci z rodzin dotkniętych przemocą,
- 4) zwiększenie skuteczności działań podmiotów realizujących zadania z zakresu przemocy w rodzinie,
- 5) poszerzenie świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy w rodzinie.

Cel operacyjny 1.

Zwiększenie skuteczności pomocy osobom doświadczającym przemocy w rodzinie.

1. Cele szczegółowe:

- 1) usprawnienie przebiegu interwencji, w związku z otrzymaniem informacji o stosowaniu przemocy, w podmiotach realizujących zadania z tego zakresu,
- 2) prowadzenie działań zmierzających do zapewnienia ochrony kobietom doświadczającym przemocy,
- 3) wdrażanie skutecznych metod pracy z osobami doświadczającymi przemocy ukierunkowanych na powstrzymanie przemocy,
- 4) podnoszenie kompetencji osób wspierających zawodowo osoby doświadczające przemocy,
- 5) wspieranie rodzin po ustaniu w nich przemocy.

2. Planowane działania:

- 1) opracowanie skutecznych procedur postępowania w przypadku stwierdzenia przemocy dla każdej ze służb realizujących procedurę „Niebieskiej Karty”,
- 2) prowadzenie schroniska dla osób doświadczających przemocy w rodzinie,
- 3) propagowanie rozwiązań utrzymujących osoby doświadczające przemocy w ich środowisku zamieszkania, a izolujące osoby stosujące przemoc z tego środowiska,
- 4) zwiększenie oferty pomocowej i wzrost jakości oddziaływań skierowanych do osób doświadczających przemocy (z obszaru prawa, psychologii, seksuologii, pedagogiki, medycyny),

- 5) promowanie nowych form działań wspierających osoby doświadczające przemocy,
- 6) opracowanie i wdrażanie systematycznych działań monitorujących sytuację rodzin po ustaniu przemocy.

3. Wskaźniki monitoringu:

- 1) liczba opracowanych procedur,
- 2) liczba osób doświadczających przemocy domowej, które przebywały w schronisku „Przytulisko” dla kobiet i kobiet z dziećmi,
- 3) liczba zastosowanych środków zapobiegawczych w postaci nakazu opuszczenia mieszkania i zakazu zbliżania się do osób krzywdzonych przez osoby stosujące przemoc,
- 4) liczba wyroków nakazujących eksmisję w związku ze stosowaniem przemocy w rodzinie (wydanych i wyegzekwowanych),
- 5) liczba zrealizowanych programów wspierających osoby doświadczające przemocy w rodzinie,
- 6) liczba osób objęta programami,
- 7) liczba opracowanych i wdrożonych nowych projektów,
- 8) liczba opracowanych i wdrożonych programów działań monitorujących sytuację rodzin,
- 9) wydatki poniesione na ww. działalność.

Cel operacyjny 2.

Rozszerzenie zasięgu działań skierowanych do osób stosujących przemoc.

1. Cele szczegółowe:

- 1) wdrażanie skutecznych metod rekrutacji uczestników oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc,
- 2) zwiększenie liczby podmiotów realizujących oddziaływania korekcyjno-edukacyjne dla osób stosujących przemoc,
- 3) zwiększenie kompetencji osób prowadzących ww. oddziaływania,
- 4) prowadzenie monitoringu sytuacji uczestników oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc po ukończeniu programu.

2. Planowane działania:

- 1) wdrażanie systemu wymiany informacji na temat osób stosujących przemoc, pomiędzy podmiotami realizującymi procedurę „Niebieskiej Karty” oraz motywowania tych osób do uczestnictwa w oddziaływaniach korekcyjno-edukacyjnych,
- 2) realizacja oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych wobec osób stosujących przemoc przez nowe podmioty,
- 3) analiza danych ilościowych i jakościowych, dotyczących realizacji oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc.

3. Wskaźniki monitoringu:

- 1) liczba uczestników oddziaływań korekcyjno-edukacyjnych dla osób stosujących przemoc,
- 2) liczba podmiotów realizujących oddziaływania korekcyjno-edukacyjne dla osób stosujących przemoc,
- 3) liczba osób powstrzymujących się od stosowania przemocy po ukończeniu programu,
- 4) wydatki poniesione na ww. działalność.

Cel operacyjny 3.

Prowadzenie działań wspierających świadków przemocy w rodzinie, a w szczególności dzieci z rodzin dotkniętych przemocą.

1. Cele szczegółowe:

- 1) zwiększanie kompetencji wychowawczych rodziców uwikłanych w relację przemocową,
- 2) upowszechnianie wiedzy o przemocy domowej, w szczególności w placówkach oświatowych i opiekuńczo-wychowawczych,
- 3) wspieranie rodzin, w których występuje przemoc np. poprzez pracę asystentów rodziny,
- 4) promowanie alternatywnych form spędzania czasu wolnego połączonych z podnoszeniem wiedzy o przemocy i zjawiskach współwystępujących oraz wsparciem psychologicznym.

2. Planowane działania:

- 1) realizowanie warsztatów umiejętności wychowawczych, w tym „Szkoła dla Rodziców”,
- 2) udzielanie wsparcia pedagogicznego i psychologicznego rodzicom z rodzin przemocowych,
- 3) opracowanie i wdrażanie programów edukacyjnych adresowanych do dzieci i młodzieży,
- 4) opracowanie i wdrażanie programów wspierających rodzinę przez np. pracę socjalną, pracę asystenta rodziny, placówki wsparcia dziennego,
- 5) opracowywanie i realizowanie programów profilaktycznych adresowanych do dzieci z rodzin zagrożonych i dotkniętych przemocą.

3. Wskaźniki monitoringu:

- 1) liczba osób uczestniczących w warsztatach,
- 2) liczba przeprowadzonych konsultacji,
- 3) liczba opracowanych i wdrożonych programów edukacyjnych,
- 4) liczba opracowanych i zrealizowanych programów wspierających rodziny,
- 5) liczba osób uczestniczących w programach,
- 6) wydatki poniesione na ww. działalność.

Cel operacyjny 4.

Zwiększenie skuteczności działań podmiotów realizujących zadania z zakresu przemocy w rodzinie.

1. Cele szczegółowe:

- 1) analiza działań podmiotów poprzez systematyczną obserwację i analizę zjawiska przemocy,
- 2) uszczelnienie współpracy podmiotów realizujących procedurę „Niebieskiej Karty”,
- 3) podniesienie kompetencji pracowników podmiotów realizujących zadania z zakresu przemocy,
- 4) wsparcie dla pracowników podmiotów realizujących zadania z zakresu przemocy.

2. Planowane działania:

- 1) prowadzenie bazy danych dotyczących zjawiska przemocy,
- 2) dokonywanie analiz zjawiska przemocy i planowanie działań,
- 3) wdrażanie nowych metod współpracy pomiędzy podmiotami realizującymi zadania z zakresu przemocy,
- 4) szkolenia pracowników i inne formy zwiększania kompetencji z zakresu przemocy,
- 5) wspieranie pracowników podmiotów realizujących zadania z zakresu przemocy, w tym wsparcie psychologiczne.

3. Wskaźniki monitoringu:

- 1) liczba dokonanych analiz jakościowych i ilościowych,
- 2) czas trwania procedury „Niebieskiej Karty” w rodzinach,

- 3) subiektywny poziom zadowolenia pracowników ze współpracy pomiędzy podmiotami i poczucia skuteczności podejmowanych działań,
- 4) liczba szkoleń,
- 5) liczba osób uczestniczących w szkoleniach,
- 6) liczba działań wspierających pracowników,
- 7) liczba osób uczestniczących w działaniach wspierających,
- 8) wydatki poniesione na ww. działalność.

Cel operacyjny 5.

Poszerzenie świadomości społecznej na temat zjawiska przemocy w rodzinie, w szkole i środowisku lokalnym.

1. Cele szczegółowe:

- 1) zwiększenie poziomu wiedzy mieszkańców Rybnika na temat przemocy,
- 2) zwiększenie dostępności informacji na temat przemocy i możliwości uzyskania pomocy w związku z tym zjawiskiem,
- 3) wzrost wrażliwości społecznej na zjawisko przemocy.

2. Planowane działania:

- 1) wdrażanie różnych form edukacji adresowanych do mieszkańców Rybnika i pracowników podmiotów realizujących zadania z zakresu przemocy,
- 2) opracowanie i rozpowszechnianie materiałów informacyjnych na temat przemocy, szczególnie w środowiskach zagrożonych,
- 3) opracowanie informatora z zakresu przemocy i oferty podmiotów działających na terenie Rybnika, udzielających wsparcia w związku z przemocą,
- 4) propagowanie idei przeciwdziałania przemocy w środkach masowego przekazu,
- 5) przybliżanie społeczeństwu zjawiska przemocy i przełamywanie stereotypów z nią związanych – zmiana postaw społecznych względem przemocy.

3. Wskaźniki monitoringu:

- 1) liczba przeprowadzonych szkoleń, konferencji, warsztatów,
- 2) liczba osób uczestniczących w oddziaływaniach edukacyjnych,
- 3) liczba opracowanych materiałów informacyjnych,
- 4) liczba wydanych materiałów informacyjnych,
- 5) liczba i formy aktywności w środkach masowego przekazu,
- 6) wydatki poniesione na organizację różnych form edukacji,
- 7) wydatki poniesione na materiały informacyjne i reklamowe,
- 8) odsetek populacji biorącej udział w celu operacyjnym 5/rok.

III. MONITORING I EWALUACJA.

Program Przeciwdziałania Przemocy i Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2012-2015 jest pierwszym opracowanym dla Miasta Rybnika, dlatego szczególną uwagę należy skierować na monitorowanie jego realizacji i ocenę skuteczności podejmowanych działań.

Wdrożenie programu dokona się w głównej mierze poprzez działania Zespołu Interdyscyplinarnego w Rybniku, przy współdziałaniu podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Monitorowanie stanu tych problemów będzie odbywało się we współpracy z realizatorami programu. Ww. monitoring będzie prowadzony poprzez:

- zbieranie danych statystycznych,
- analizę uzyskanych danych, opracowanie wniosków oraz priorytetów na dalsze lata.

Monitoring będzie miał charakter praktyczny – dane będą analizowane, celem dostarczenia wniosków i rekomendacji praktycznie użytecznych dla lokalnych władz, jak również osób zawodowo oraz społecznie zajmujących się przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie. Monitorowanie pozwoli również na zintensyfikowanie współpracy wszystkich podmiotów, zaangażowanych w realizację programu.

Wyniki monitoringu zostaną uwzględnione przez Zespół Interdyscyplinarny w sprawozdaniu z realizacji programu, które zostanie przedłożone Prezydentowi Miasta Rybnika do dnia 31 stycznia następującego po roku, za który sporządzono sprawozdanie.